

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Deisebau o'r enw Cynllun Peilot UBI i Gymru

Roedd ymrwymiad yn Rhaglen Lywodraethu 2021-2026 i redeg cynllun peilot ar incwm sylfaenol yng Nghymru.

Gallai darparu Incwm Sylfaenol roi mwy o reolaeth i bobl dros eu bywydau a chael effaith gadarnhaol ar iechyd meddwl a lles, gan gyfrannu at fynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldeb. Gallai hefyd annog mwy o bobl i chwilio am gyfleoedd hyfforddiant a rhoi lle iddynt ymwneud mwy â'r gymuned.

Diben y Cynllun Peilot Incwm Sylfaenol i Bobl sy'n Gadael Gofal yw ceisio rhoi'r dechrau gorau posibl i'r bobl ifanc sy'n rhan o'r cynllun peilot wrth iddynt ddatblygu'n oedolion ac i wneud y profiad o adael gofal fod yn well, yn gadarnhaol, ac yn haws. Bydd y cynllun peilot hefyd yn profi rhai o'r honiadau sy'n cael eu gwneud am Incwm Sylfaenol (gan gynnwys y gallai annog pobl i wneud penderfyniadau am y tymor hwy a fydd, yn y pen draw yn arwain at ganlyniadau gwell iddynt).

Hoffwn ddiolch i aelodau'r Pwyllgor Deisebau am yr adroddiad ar Gynllun Peilot Incwm Sylfaenol yng Nghymru. Yn benodol, rwyf yn falch o weld bod argymhellion y Pwyllgor yn cyd-fynd i raddau helaeth iawn â'n cynlluniau presennol a'n cynlluniau yn y dyfodol. Isod, rwyf wedi rhoi fy ymateb i argymhellion unigol yr adroddiad.

Mae ymatebion manwl i argymhellion yr adroddiad wedi'u nodi isod:

Argymhelliad 1:

Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynyddu maint y cynllun peilot er mwyn darparu data mwy cadarn. Gellid gwneud hyn drwy ychwanegu grwpiau ychwanegol (fel yr awgrymwyd yn y ddeiseb).

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae maint y cynllun peilot wedi cynyddu o'r 250 a ddyfynnir yn yr adroddiad i tua 500-600. Er hynny, bydd y garfan yn parhau i ganolbwyntio ar bobl sy'n gadael gofal. Ni fydd cyfranogiad yn orfodol, felly ni fydd y niferoedd gwirioneddol ar gael tan rhywdro ar ôl cychwyn y cynllun peilot.

Yn aml mae treialon gwirioneddol a threialon a gynigir mewn gwledydd datblygedig wedi cael eu cyfyngu i daliadau cymharol fychan i grwpiau cyfyngedig a fydd yn disodli rhai o'r budd-daliadau presennol, ond nid y cyfan ohonynt.

Byddai'n anghywir cymryd yn ganiataol ein bod, wrth dargedu pobl sy'n gadael gofal yng Nghymru mewn cynllun peilot, yn methu â chasglu data digonol i brofi'r cysyniad a'r manteision a nodir o gael Incwm Sylfaenol Cyffredinol.

Gobeithiwn y bydd y gwerthusiad, yn ogystal â gwybodaeth am y garfan sy'n cymryd rhan, yn rhoi gwybodaeth werthfawr am sut y gallai'r cysyniad o incwm sylfaenol fod yn gymwys i grwpiau tebyg eraill ac yn ehangach ar draws poblogaeth Cymru.

Goblygiadau ariannol – Dim. Ysgwyddir y gost gan gyllidebau rhaglenni eraill.

Argymhelliad 2: Dylai cynllun peilot effeithiol ar gyfer y rhai sy'n gadael gofal gynnwys y rhai sy'n gadael gofal o ystod mor amrywiol â phosibl o gefndiroedd, lleoliadau ac amgylchiadau.

Ymateb: Derbyn

Bydd y cynllun peilot yn agored i bawb sy'n gadael gofal yng Nghymru sy'n cyrraedd eu pen-blwydd yn 18 oed o fewn cyfnod o 12 mis. Mae'r dyddiadau eisoes i'w pennu a bydd yn dibynnu ar nifer o ffactorau. Gobeithio y gallwn gadarnhau dyddiad dechrau'n fuan.

Er ein bod yn gwybod bod canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn gyffredinol wael, nid yw hyn yn golygu ein bod yn sôn am un grŵp anferth gyda'r un profiad a dyheadau. Bydd y garfan yn cynnwys pobl ifanc o ystod eang o gefndiroedd, lleoliadau ac amgylchiadau.

Goblygiadau ariannol – Dim. Ysgwyddir y gost gan gyllidebau rhaglenni eraill.

Argymhelliad 3: Rhaid i daliadau fod yn warrantedig, yn ddiamod, ac wedi'u talu i'r unigolyn (nid y cartref).

Ymateb: Derbyn

Bydd taliadau wedi eu gwarantu, yn ddiamod ac yn cael eu talu i'r unigolyn.

Goblygiadau ariannol – Dim. Ysgwyddir y gost gan gyllidebau rhaglenni eraill.

Argymhelliad 4: Bydd y cynllun peilot yn gyfoethocach a bydd yn ffurfio tystiolaeth fwy cadarn os yw'r holl asiantaethau perthnasol yn ymwneud â'r fenter. Dylai Llywodraeth Cymru wneud pob ymdrech i ddwyn perswâd ar adrannau Llywodraeth y DU i gefnogi'r cynllun peilot ehangaf posibl.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn cydweithio ag adrannau Llywodraeth y Deyrnas Unedig i ddatblygu'r cynllun peilot gorau posibl i bobl sy'n gadael gofal.

Rydym hefyd yn cydweithio ag Awdurdodau Lleol yng Nghymru, sefydliadau eirioli dros blant â phrofiad o fod mewn gofal megis Voices from Care, Barnardo's a Llamau a rhanddeiliaid eraill perthnasol a all ein helpu gyda'r gwaith o ddatblygu a gwerthuso'r cynllun peilot hwn.

Goblygiadau ariannol – Dim. Ysgwyddir y gost gan gyllidebau rhaglenni eraill.

Argymhelliad 5:

Dylai gwerthusiad y peilot:

- gael ei gynnal gan arbenigwyr annibynnol, sydd â phrofiad o weithio gyda'r rhai sy'n gadael gofal a/neu bobl ifanc o gefndiroedd tebyg.
- cynnwys grŵp rheoli.
- fod yn barhaus yn ystod y cynllun peilot, ac ar ddiwedd y cynllun tair blynedd. Byddai'n fuddiol hefyd cynnwys opsiwn yn y contract gwerthuso ar gyfer dilyniant tymor hwy o'r hyn sy'n digwydd i gyfranogwyr yn y tymor hwy.
- ceisio dal unrhyw arbedion (neu gostau) anuniongyrchol sy'n cronni o ganlyniad i'r cynllun peilot.
- ystyried pob un o'r saith Nod Llesiant, yn benodol gan gynnwys iechyd meddwl yn nod Cymru Iachach.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae'r gwerthusiad yn cael ei gynllunio, ei bennu, ei gaffael a'i reoli gan aelodau o adran Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi Llywodraeth Cymru a phroffesiwn Ymchwil Gymdeithasol y Llywodraeth. Bydd yn cadw at y pum egwyddor ar gyfer ymchwil gymdeithasol yn Llywodraeth Cymru, fel y cytunwyd gyda Gweinidogion Cymru yn 2014. Bydd y gwerthusiad yn cael ei gaffael drwy gystadleuaeth agored a bydd yn cynnwys manyleb y bydd angen i'r contractwr gael profiad o weithio gyda'r rhai sy'n gadael gofal a/neu bobl ifanc o gefndiroedd tebyg. Yn ogystal, bydd dyluniad y gwerthusiad yn cael mewnbwn gan aelodau annibynnol y Grŵp Cynghori Technegol.

Bydd gwerthuso yn broses ddeinamig a pharhaus ar gyfer cyfnod y cynllun peilot a bydd hynny yn galluogi newidiadau mewn ymateb mewn amser real.

Ni fydd yn dreial rheoli ar hap ac ni fydd grŵp rheoli o fewn y garfan gymwys yng Nghymru. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod gwerth cael cymharydd y gellid pwysu a mesur effaith y peilot yn ei erbyn. Mae cymharydd o'r fath yn cynnwys grŵp o bobl na fyddent yn derbyn yr incwm ond a fyddai ar wahân i hynny yr un fath. Mae'r tîm gwerthuso yn cydweithio â phartneriaid i nodi grŵp cymharydd priodol, gan ystyried pa mor agored i niwed yw pobl ifanc â phrofiad o ofal, yn ogystal â chwmpasu'r hyn sy'n bosibl yn fethodolegol.

Cynigir y bydd y gwerthusiad yn cynnwys elfennau proses/gweithredu, effaith a gwerth am arian, gan ddefnyddio dulliau meintiol ac ansoddol. Y bwriad yw darparu gwerthusiad manwl, craff ac amlochrog. Fodd bynnag, mae'n werth nodi ar y

cychwyn y bydd llawer o'r effeithiau tymor hwy yn cymryd peth amser i ddod i'r amlwg ac felly ni fydd yn bosibl eu mesur yn ystod cyfnod y cynllun peilot.

Mae canlyniadau'r cynllun peilot yn parhau i gael eu hystyried ond mae'r nodau llesiant yn cael eu hystyried. Gobeithiwn erbyn diwedd y treial hwn y byddwn yn gallu cynhyrchu set o argymhellion a fydd yn berthnasol i'r rhai sy'n gadael gofal a grwpiau posibl eraill a allai elwa. Gobeithiwn hefyd y bydd y cynllun peilot yn cynnig syniadau y gellir eu cyflawni yn y byd go iawn ar gyfer lles ariannol, lles emosiynol, a llwybrau at addysg a chyflogaeth.

Goblygiadau ariannol – Dim. Ysgwyddir y gost gan gyllidebau rhaglenni eraill.